

Særlige forhold ved offentliggørelsen af betalingsbalance og nationalregnskab i efteråret 2019

Til orientering af brugerne ved offentliggørelsen af reviderede tal for nationalregnskabet 2016-2018 den 7. november 2019

Denne orientering indeholder information relateret til offentliggørelsen af:

- Nationalregnskabet den 7. november 2019 (afsnit 1.)
- Betalingsbalancen den 9. oktober 2019 (afsnit 2.)
- Notat om periodisering af patentindtægter den 30. august 2019 (afsnit 3.)

1. Revisioner af nationalregnskabet 2016-2018

I forbindelse med offentliggørelsen af nye nationalregnskabstal d. 7. november 2019 er der planmæssigt foretaget revisioner i tallene for årene 2016-2018.

Der er tale om ordinære revisioner som følge af indarbejdelsen af nye datakilder samt effekten af, at tallene for 2016 nu er beregnet i den mest detaljerede udgave, som et nationalregnskab foreligger i. Revisionerne bærer præg af effekten af det arbejde, som Danmarks Statistik har igangsat med at kortlægge store koncerners globale aktiviteter, hvilket har medført betydelige revisioner i betalingsbalancetallene for især 2018 (læs mere i afsnit 2.).

Desuden er der foretaget en periodisering af en patentbetaling til en dansk virksomhed. Hidtil har denne været placeret i nationalregnskabet 1. kvartal 2017, hvor betalingen fandt sted. Nu er betalingen fordelt jævnt over perioden, hvor den underliggende aktivitet er vurderet at have fundet sted (læs mere i afsnit 3).

Samlet set er væksten i BNP revideret op med 0,9 procentpoint i 2018, revideret ned med 0,3 procentpoint i 2017 og revideret op med 0,8 procentpoint i 2016.

1.1 Hovedårsager til revisionerne

Revisionerne knytter sig for en stor dels vedkommende direkte eller indirekte til, at nye oplysninger om de største og mest komplekse og globale virksomheder er blevet indarbejdet. Vi ser derfor i særlig grad revisioner inden for industriproduktion, bygge- og anlægsaktivitet og relaterede industriaktiviteter som handel, forskning og udvikling. Alle områder, som er dele af de største danske industrivirksomheders aktivitetsportefølje. De nye oplysninger ses også reflekteret i betalingsbalancens tal for im- og eksport, som er beskrevet nærmere i afsnit 2.

De konjunkturstatistikker, som er tilgængelige ved udarbejdelsen af de første bud på nationalregnskabet for et år, giver desværre ikke en fyldestgørende beskrivelse af de komplekse aktiviteter, der finder sted i de store globale virksomheder. Da væksten i Danmark i disse år i vid udstrækning drives af disse virksomheder, fører det til opadgående revisioner af BNP-væksten, når de konsistente og retvisende data bliver indarbejdet i nationalregnskabet.

Danmarks Statistik forbedrer hele tiden vores indsats for at indarbejde de konsistente og retvisende data i nationalregnskabet. Desværre har det den indbyggede bagside, at risikoen for revisioner vokser, så længe de konsistente og retvisende data ikke er tilgængelige for de første bud på BNP.

Man skal være opmærksom på, at revisioner ved udarbejdelsen af nationalregnskabstal kan skyldes følgende forhold: 1) produktionsomfanget ændrer sig som følge af nye kilder 2) den underliggende sammensætning af produktionen fordeler sig anderledes end først vurderet. Dette påvirker væksten ad to veje:

- direkte, fordi produktionsomfang og bruttoværditilvækst ændrer sig i årets priser
- indirekte, fordi den detaljerede vægtning af prisudviklingen for produktion og bruttoværditilvækst ændrer sig. Ikke fordi prisudviklingen for de enkelte typer af produktion ændrer sig, men fordi produktionen bliver anderledes sammensat og de enkelte typer af produktion ikke har den samme prisudvikling på detaljeret niveau.

Den sidste effekt har vist sig at have særlig stor betydning for revisionen af BNP-væksten for 2016, hvor det samlede BNP i årets priser er revideret relativt lidt, men fordelingen er noget anderledes end først beregnet, hvilket giver større revisioner i BNP målt i faste priser.

1.2 Systematisk opadgående revisioner af BNP-væksten

Et kig på revisionerne af BNP-væksten de senere år viser, at revisionerne har været systematisk opadgående med undtagelse af 2017, hvor periodiseringen af patentsagen påvirker BNP-væksten negativt.

Kan man så, baseret på de seneste års gennemsnitlige opadgående revisioner, komme med fornuftige bud på, hvor meget fremtidige BNP-væksttal vil blive revideret?

Svaret er Nej. Der er ingen grund til at forvente, at de gennemsnitlige revisioner, vi har set de senere år, er et centralt skøn på de fremtidige revisioner. Fremtidige revisioners størrelse og retning afhænger bl.a. af konjunkturerne, virksomhedernes organisering og politiske beslutninger.

Engangseffekten af datarevisionen i 2016 og rettelse af en fejl i investeringerne i forbindelse med november-versionen i 2018 kan forklare noget af de systematisk opadgående revisioner. Men fænomenet med opadgående revisioner af BNP-væksten er ikke isoleret til disse to éngangseffekter.

Især tre forhold gør, at der har fundet systematisk opadgående revisioner af BNP-væksten sted uden af dette giver anledning til forventning om lignende systematisk opadgående revisioner af nationalregnskabet i fremtiden:

- 1) De store komplekse og globale virksomheder har haft højere værditilvækst end øvrige virksomheder i de senere år. En sen indarbejdelse af konsistente og retvisende oplysninger om deres aktivitet, når disse oplysninger foreligger, har de senere år bidraget til opadgående revisioner af BNP-væksten. Hvis de store komplekse og globale virksomheder holder op med at være vækstdrivende, ændrer det effekten på revisionen af BNP-væksten af at indarbejde konsistente og retvisende tal for disse virksomheder i nationalregnskabet. En nedgang i konjunkturerne eller

ændrede internationale handels- og beskatningsregler kunne have en sådan effekt.

- 2) Store enkeltstående investeringsprojekter er blevet fundet i kildemateriale, som først har været klar til brug for de senere udgaver af nationalregnskabet for et år. Det skyldes, at nye virksomhedsenheder dannes ifm. større investeringsprojekter, og disse enheder er svære at fange for konjunkturstatistikkerne. Det indgår i Danmarks Statistiks arbejde med at reducere revisionerne af BNP-væksten at overvåge store investeringer i samfundet baseret på anden information end vore traditionelle kilder, hvorved vi bliver i stand til at indarbejde deres aktiviteter tidligere. Historiske revisioner af investeringerne kan derfor ikke forventes at give et centralt bud på de fremtidige revisioner.
- 3) Introduktionen af outputbaserede opgørelser af væksten i den individuelle offentlige produktion og det tilsvarende forbrug har medført opadgående revisioner af BNP-væksten. Dette skyldes, at der ikke er udviklet kvartalsvise mængdeindikatorer til beregning af output-baseret vækst. Som et bedste estimat på den outputbaserede vækst anvendes derfor inputbaserede opgørelser ved beregningen i de kvartalsvise og den første årlige opgørelse. Når der samtidig i de senere år har været en større vækst i det målte output fra den offentlige produktion end i det målte inputs, bliver resultatet systematisk opadgående revisioner i disse år. Hvis forholdet mellem det målte input til og det målte output fra den individuelle offentlige produktion ændrer sig, så væksten i inputtet overstiger væksten i output, bliver der ikke længere en opadgående revision af BNP-væksten i forbindelse med indarbejdelsen af outputbaserede opgørelser i nationalregnskabet. En øget tilførsel af varme hænder pr. borger på velfærdsområdet, kunne have en sådan effekt.

1.3 Hvad arbejder vi med for at afhjælpe revisioner?

Vi har tidligere annonceret, at vi i 2019 vil arbejde med initiativer til reduktion af revisioner i BNP-væksten.

For at have det bedst mulige grundlag for arbejdet med at reducere revisionerne har arbejdet taget afsæt i udarbejdelsen af en detaljeret analyse af de historiske revisioner. Baseret på afprøvningen af en række hypoteser, peger de første resultater på, at årsagerne til revisionerne for en stor dels vedkommende har baggrund i de forhold, som er omtalt ovenfor:

Sen forekomst af konsistente og retvisende data for de store komplekse og globale virksomheder giver revisioner i årets priser. Derfor har Danmarks Statistik organiseret arbejdet med de store komplekse og globale virksomheder i en særlig enhed, som arbejder tæt sammen med nationalregnskabet i bestræbelserne på så tidligt som muligt at skabe konsistente og retvisende data for disse virksomheder.

Mange af de revisioner i faste priser, som optræder i forbindelse med indarbejdelsen af konsistente og retvisende data for de store komplekse og globale virksomheder, har basis i ændrede data for im- og eksport. Det er derfor også der, vi har haft vores fokus i arbejdet på at reducere disse revisioner. Der er foretaget grundige undersøgelser af, hvor ændringer i interne arbejdsprocesser kan afhjælpe problemet og de mest umiddelbare ændringer, som ikke kræver større investeringer, vil blive indarbejdet så hurtigt som muligt. Der vil blive arbejdet videre med de interne arbejdsprocesser på dette område.

Vanskeligheder ved at opfange nye investeringsenheders aktivitet tidligt har også givet anledning til revisioner. Der er derfor designet arbejdsprocesser til opsamling af tidlig information om store investeringsprojekter. De eksisterende beregningsprocesser er desuden tilpasset til at modtage denne tidlige information, som erstatning for de estimeringer, der hidtil har fundet sted i forsøget på at opnå fuld dækning.

Den sene indarbejdelse af mængdeindikatorer (outputbaseret opgørelse) i beregningen af væksten i den offentlige produktion giver ligeledes anledning til revisioner. Der er ikke i 2019 foretaget initiativer der kan forventes at medvirke til reduktioner af revisioner af BNP-væksten. Muligheden for at kunne lave mængdeindikatorer afhænger af tilgængeligheden af data. Sådanne data er umiddelbart ikke tilgængelige på tidspunktet for udarbejdelsen af vores tidlige versioner af nationalregnskabet, hvorfor der ikke på nuværende tidspunkt er igangsat initiativer i forhold til denne problemstilling.

2. Revisioner af betalingsbalancen 2016-2018

Nedenstående tekst blev offentliggjort første gang 9. oktober 2019

I forbindelse med offentliggørelse af nye tal for betalingsbalancen den 9. oktober 2019 er der gennemført en række revisioner for årene 2016-2018, som er beskrevet i dette notat. Revisionerne indarbejdes i nationalregnskabet 7. november 2019.

Nedenstående tabel viser ændringerne i betalingsbalancen for årene 2016-2018 samt de første syv måneder af 2019.

Ændringer siden offentliggørelsen af Betalingsbalance 9. september 2019

	2016	2017	2018	2019
	mia. kr.			
Løbende poster i alt	-2,4	-4,6	29,9	5,0
Indtægter	1,8	15,8	43,2	12,4
Udgifter	4,2	20,4	13,3	7,5
Varer	-9,2	-15,9	-17,7	-18,6
Eksport	-3,8	-8,1	-15,9	-10,9
Import	5,4	7,7	1,7	7,7
Tjenester	8,6	13,5	42,6	21,4
Eksport	4,4	19,5	52,7	21,2
Import	-4,2	6,0	10,1	-0,2
Indkomst	-1,8	-2,1	5,6	2,2
Indtægter	1,2	4,4	6,9	2,2
Udgifter	3,1	6,5	1,3	0,0
Løbende overførsler	0,0	-0,1	-0,6	0,0
Indtægter	0,0	0,0	-0,4	0,0
Udgifter	0,0	0,2	0,1	0,0

Betalingsbalancens løbende poster i alt

Betalingsbalancens løbende poster er i forbindelse med årsrevisionerne af 2016 og 2017 nedjusteret med 2,4 mia. kr. for 2016 og nedjusteret med 4,6 mia. kr. for 2017. I forbindelse med de løbende revisioner er 2018 opjusteret med 29,9 mia. kr. og de første syv måneder af 2019 er opjusteret med 5,0 mia. kr.

Varer

For importen af varer i 2016-2019 skyldes opjusteringerne hovedsageligt en revision i tallene for danske skibes køb af brændstof i udenlandsk havn (bunkring). Endvidere er der også mindre revisioner for varer købt i udlandet i forbindelse med forarbejdning i udlandet, og især i 2018 var der tale om en nedjustering på ca. 1,3 mia. kr.

For eksporten skyldes nedjusteringerne i 2016 hovedsageligt, at der er blevet identificeret varer, som er udført i forbindelse med bygge- og anlægsprojekter i udlandet (1,9 mia. kr.) og prisjusteringer på varer, som allerede er blevet udført fra Danmark (2,7 mia. kr.).

For 2017 skyldes nedjusteringen især prisjusteringer på varer, som allerede er blevet udført fra Danmark på 8,7 mia. kr. Der har været flere justeringer på varehandel der foregår udenfor landets grænser, som følge af arbejdet med de største og mest betydningsfulde virksomheder, de såkaldte forretningskritiske virksomheder, men samlet bidrager det med en mindre opjustering af eksporten.

For 2018 skyldes revisionerne især justeringer på varehandel, der foregår udenfor landets grænser, som følge af arbejdet med at kvalitetssikre indberetninger fra de forretningskritiske virksomheder. Samlet bidrog denne aktivitet med en nedjustering af eksporten på 12,7 mia. kr., mens varer, som er udført som følge af anlægsprojekter i udlandet bidrog med en nedjustering af eksporten på 5,6 mia. kr. Den del af varehandlen, som krydser den danske grænse, blev i 2018 opjusteret med 2,4 mia. kr.

For 2019 skyldes nedjusteringen af eksporten på 10,9 mia. kr. hovedsagelig nye oplysninger fra de forretningskritiske virksomheder, og dækker over varesalg, som ikke krydser den danske grænse.

Tjenester

For 2016 skyldes revisionen af eksporten en opjustering på 8,5 mia. kr. som følge af manglende indberetning af handel med især søtransport, mens indtægterne for bygge- og anlægstjenester nedjusteres med 4,2 mia. kr. For importen skyldes revisionen hovedsagelig en nedjustering af bygge- og anlægstjenester.

For 2017, 2018 og 2019 er der for eksporten betydelige opjusteringer på bygge- og anlægstjenesterne på hhv. 19,5 mia. kr., 33,4 mia. kr. og 10,2 mia. kr. hvilket især skyldes manglende indberetning af handel og resultatet af den løbende kvalitetssikring. Der er ligeledes opjusteret for importen af bygge- og anlægstjenester med 1,6 mia. kr. i 2017 og 9,8 mia. kr. i 2018 og nedjusteret med 3,0 mia. kr. i 2019. Derudover er eksporten af rejsetjenester opjusteret med 3,6 mia. kr. i 2017, 4,2 mia. kr. i 2018 og 2,4 mia. kr. i 2019, som følge af nye og opdaterede kilder, og eksporten af finansielle tjenester nedjusteret med 1,2 mia. kr. i 2017 og 1,8 mia. kr. i 2018 som følge af bedre datakilder.

Øvrige revisioner af eksporten i 2017 skyldes en nedjustering af intellektuelle rettigheder på 5,0 mia. kr., som bl.a. skyldes at der er foretaget en periodisering af en større enkeltstående betaling fra udlandet for brug af danskejet patent, som tidligere har været placeret i februar 2017 (nærmere omtalt i afsnit 3. nedenfor). For importen skyldes de øvrige revisioner for 2017 bl.a. en opjustering af Forsknings- og udviklingstjenester og datatjenester.

For 2018 og 2019 skyldes revisionen af eksporten, udover de ovenfor nævnte årsager, en opjustering af søtransport på 12,0 mia. kr. i 2018, hvilket skyldes manglende indberetning af handel, samt en opjustering af intellektuelle rettigheder på 3,8 mia. kr. i 2018 og 0,2 mia. kr. i 2019 som bl.a. skyldes at der er foretaget en periodisering af en større enkeltstående betaling fra udlandet for brug af danskejet patent, som tidligere har været placeret i februar 2017 (nærmere omtalt i afsnit 3. nedenfor).

Indkomst

Ændringerne i indkomst kommer især fra formueindkomsten. Revisionerne i formueindkomsten kan primært henføres til Danmarks Nationalbanks indarbejdelse af årsregnskabsoplysninger. Indtil årsregnskabsoplysningerne kan indarbejdes, bygger opgørelsen af formueindkomsten delvist på et skøn.

3. Periodisering af ekstraordinære patentindtægter i 2017

Nedenstående tekst blev offentliggjort første gang 30. august 2019

I første kvartal 2017 blev der foretaget en større enkeltstående betaling fra udlandet for brug af danskejet patent. Denne betaling løfter både den danske produktion og eksport og har dermed en positiv effekt på bruttonationalproduktet. Bidraget til væksten i bruttonationalproduktet for året 2017 fra denne indtægt var 0,4 procentpoint.

Patentbetalingens klassificering som tjenesteeksport - og ikke som fx erstatning, garanti, salg af aktiv eller andet - er afgørende for, at den indregnes i BNP. Klassificeringen af betalingen som en tjenesteeksport anses for endeligt afklaret ligesom beløbets størrelse også ligger fast. Der har hidtil ikke været tilstrækkelig information til endeligt at afgøre, hvordan transaktionen skal periodiseres statistisk. Principielt skal en transaktion i nationalregnskabet tilknyttes den periode, hvori den underliggende aktivitet foregår - det vil i dette tilfælde sige den periode, hvor der betales for anvendelse af patentet. Da denne periode hidtil ikke har været afklaret, er det indtil nu valgt foreløbigt at placere aktiviteten i den periode, hvor betalingen er gennemført - dvs. februar 2017.

Det vurderes nu, at der foreligger tilstrækkelige oplysninger til at foretage en statistisk robust afgrænsning af perioden i forhold til nationalregnskabsbegrebsapparat. Den nye periodisering er indarbejdet i betalingsbalancen den 9. oktober 2019, og vil blive indarbejdet i det årlige nationalregnskab, som offentliggøres den 7. november 2019 og det kvartalsvise nationalregnskab den 29. november 2019.

Det kan endnu ikke udelukkes, at der senere fremkommer oplysninger, der viser at denne periodisering bør revideres, men det forventes ikke at sådanne justeringer vil medføre signifikante ændringer af BNP. Sådanne justeringer vil i givet fald blive indarbejdet i forbindelse med en hovedrevision af nationalregnskabet.

Denne revision alene kan forventes at sænke væksten i 2017 og samtidigt løfte den i 2018 og påvirke væksten negativt i 2019. Vær opmærksom på, at der også forventes andre revisioner af nationalregnskab i forbindelse med ovennævnte udgivelser.

4. Henvendelse:

Nationalregnskab (afsnit 1.):

Martin Ausker, tlf. 39 17 30 94, mau@dst.dk

Betalingsbalance (afsnit 2.):

Agnes Urup, tlf. 39 17 31 83, anu@dst.dk; Kirstine Sewohl, tlf. 39 17 35 43,
ksw@dst.dk

Patentindtægter (afsnit 3):

Timmi Rølle Graversen, tlf. 39 17 38 65, trg@dst.dk